Tranzacțiile financiare, ținta unor abordări complexe ale fiscului care vizează substanța economică și gradul de îndatorare

Autori:

- ***Diana Coroabă, Partener, PwC România***
- ***Ala Popa, Senior Manager, PwC România***

Cele mai recente tendințe în materie de prețuri de transfer, atât la nivel local, cât și internațional, au adus în prim-plan tranzacțiile financiare, care au devenit, astfel, ținta unor abordări ale autorităților fiscale mult mai sofisticate și axate pe o analiză calitativă.

Urmărind evoluția și modul în care autoritățile fiscale din România abordează tranzacțiile financiare ale companiilor din sectoarele non-bancare, în ultima perioadă, după ce au fost introduse noi îndrumări în legislația europeană, observăm o dinamică concentrată îndeosebi pe aspectele care țin de substanță, natura economică a acestor tranzacții, beneficiarul efectiv.

Substanța economică – un subiect tot mai preferat de ANAF

Astfel, substanța tranzacțiilor și încadrarea lor corectă este adesea abordată de către autoritățile fiscale în cadrul inspecțiilor fiscale, dar și de către autoritățile altor state în contextul Planului de Acțiune BEPS (*Base Erosion and Profit Shifting*) și al inițiativelor ulterioare acestui plan.

Spre exemplu, tot mai multe inspecții în care împrumuturile acordate de către societăți pe perioade scurte de timp (de

exemplu 6 luni) și prelungite ulterior în mod repetat, au fost contestate de către Agenția Națională de Administrare Fiscală (ANAF) și reclasificate în împrumuturi pe termen lung. Autoritățile fiscale analizează natura tranzacției și scopul ei efectiv. Or dacă aceste împrumuturi au fost din start concepute pe termen lung de către creditor și oferite în tranșe doar pentru a reduce rata de dobândă în beneficiul entității afiliate, rezultă că tipul lor este altul în substanță decât cel prezentat în contract sau în analiza de prețuri de transfer.

Un alt exemplu este cel al tranzacțiilor de tip cash pooling. Societățile locale cu exces de lichiditate aderă la aceste structuri de finanțare intragrup și, din perspectiva ANAF, ratează niște venituri pe care le-ar fi putut realiza dintr-un depozit pe termen lung cu rate de dobândă mult mai avantajoase. Totuși, fiecare caz trebuie analizat în parte, având în vedere că scopul unei structuri de tip cash pooling este de a oferi avantaje pentru toate părțile implicate, mai ales acolo unde fluxul de lichidități este unul variabil.

În plus, în practică, întâlnim cazuri în care ANAF respinge tratamentul favorabil potrivit Tratatelor de evitare a dublei impuneri sau potrivit Directivei UE 2003/49/CE, atunci când beneficiarul efectiv este diferit de cel pentru care s-a prezentat certificatul de rezidentă fiscală. Spre exemplu, în cazul finanțărilor de tip back-to-back sau finanțărilor de tip cash pooling, poate apărea întrebarea privind rezidența beneficiarului efectiv, acesta fiind perceput ca beneficiarul final efectiv și nu intermediarul / liderul de cash pool. Este important ca liderul de cash pooling să aibă funcții și riscuri care să demonstreze ca în fapt este beneficiarul efectiv al dobânzilor încasate/plătite. Același lucru se întâmplă pentru finanțările back-to-back- funcții și riscuri

Aceste abordări practice vin și pe fondul schimbărilor legislative ce au avut loc în ultimii ani. Reamintim că pe 20 iunie 2016, Comisia Europeană a adoptat directiva împotriva

evaziunii fiscale, *The Anti Tax Avoidance Directive* (ATAD), ca parte a pachetului de combatere a evaziunii fiscale.

Totodată, tot mai multe discuții sunt în jurul propunerii de Directiva ATAD 3, care urmărește companiile fără substanța economică (shell companies). Propunerea de Directivă introduce noi obligații de raportare care pot rezulta în respingerea avantajelor fiscale pentru entitățile din cadrul UE fără substanță economică. Astfel, companiile ar trebui să urmărească anumiți indicatorii minimi de substanță (de exemplu, mai mult de 65% din venitul companiei să nu fie venit pasiv, majoritatea activităților operaționale / administrative să nu fie externalizate către un terț, mai mult de 55% dintre venituri să nu provină din tranzacții transfrontaliere). În cazul în care aceștia nu sunt îndepliniți, companiile vor avea noi obligații de raportare și nu vor mai beneficia de tratamentul favorabil prevăzut de tratatele de evitare a dublei impuneri și de Directivele UE.

Gradul de îndatorare – pe agenda autorităților fiscale

Revenind la normele inițiale ATAD introduse prin Directiva (UE) 2016/1164, observăm că oferă claritate și un ghidaj clar atât autorităților fiscale, cât și companiilor multinaționale, cu privire la importanța analizării costurile excedentare ale îndatorării și al pragului de deductibilitate ale acestora (ce nu trebuie să depășească 30% din câștigurile contribuabilului), care sunt pragurile până la care aceste costuri se pot deduce și ce implicații pot atrage nerespectarea acestor condiții.

În consecință, un subiect des întâlnit în cadrul inspecțiilor fiscale și tot mai frecvent contestat este gradul de îndatorare al companiilor. Banca Națională a României analizează cu atenție evoluția riscului de credit, iar în prezent când situația economică este din ce în ce mai volatilă sunt scoase în evidență vulnerabilitățile structurale acumulate la nivelul companiilor.

Societățile multinaționale sunt vizate în special de ANAF atunci când vine vorba de tranzacțiile financiare intragrup, autoritățile dorind să țină sub o monitorizare atentă performanțele asimetrice survenite la nivelul unor astfel de structuri, în special în contextul economic tot mai imprevizibil, după cum arată și o statistică recentă a BNR.

În sondajul trimestrial privind riscurile sistemice, publicat în septembrie 2022 de către BNR, riscul de nerambursare a creditelor contractate de către sectorul neguvernamental este identificat de BNR ca un risc sistemic la adresa sectorului financiar, fiind clasificat ca risc sistemic ridicat/dificil de gestionat.

Ca atare, atenția autorităților față de rambursarea creditelor și gradul de îndatorare al societăților este sporită, fiind susținută și de ultimele modificări legislative la nivelul Uniunii Europene (UE).

Totodată, gradul de îndatorare este tot mai des analizat din punct de vedere al substanței tranzacțiilor.

Spre exemplu, la nivel internațional, autoritățile fiscale analizează din ce în ce mai mult gradul de îndatorare ca parte a analizei de prețuri de transfer a tranzacțiilor financiare. Din punct de vedere al substanței, analiza își propune să determine dacă compania ar obține un nivel de finanțare comparabil în condiții similare pe piață. Astfel, autoritățile mai multor state UE solicită analize mai elaborate și aliniate cu noile îndrumări în baza Capitolului X din Liniile Directoare privind prețurile de transfer emise de OCDE.

De asemenea, am observat în România mai multe cazuri în care autoritățile de control au reclasificat împrumuturile în capital în cadrul inspecțiilor fiscale. Astfel, acest aspect nu trebuie ignorat și trebuie luat în calcul la momentul deciziei de a iniția o tranzacție de finanțare intragrup.

Concluzii și recomandări

Pe baza argumentelor prezentate anterior, în practică, în cadrul controalelor desfășurate de către ANAF, inspectorii atrag tot mai mult atenția asupra substanței economice a tranzacțiilor. Companiile ar trebui să monitorizeze atent politicile interne de prețuri de transfer, atunci când efectuează tranzacții financiare intragrup, dar mai ales să aibă în vedere alinierea profilului funcțional al companiei cu natura tranzacțiilor financiare și extinderea analizei economice de la simplă testare a ratelor de dobândă, la susținerea economică a tranzacției prin elemente precum natură, substanță, beneficiar sau gradul de îndatorare.

ANAF nu mai acceptă analize simpliste bazate pe statistici, așa cum majoritatea contribuabililor erau obișnuiți, ci preferă în schimb analize mai elaborate, ce au ca sursă baze de date specializate (*e.g.*, Bloomberg, LoanConnector etc.). Acest exercițiu are ca scop principal surprinderea aspectelor ce țin de particularitatea tranzacțiilor financiare intragrup, și nu doar urmărirea statisticilor locale. Totodată, ar trebui urmărită și analiza din perspectiva deductibilității și a gradului de îndatorare preliminar efectuării unei analize a ratelor de dobândă.